

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljate na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadst.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

O združitvi političkih strank.

Propaganda za ožji gospodarski in politički stik med Nemčijo in Avstro-Ogrsko po vojni ter snovanje vsenemške delovne stranke, je dalo povod, da so jele vobče razpravljati o združitvi političkih strank posamezne narodnosti v Avstriji. Idejo je pospeševala ustanovitev poljskega kraljestva in obljuba, da dobe gališki Poljaki in Rusini skupno deželno avtonomijo.

Avstrijski Nemci so osnovali po dolgih naporih in poskusih enotno zvezo strank. Poljaki svoj poljski odbor in nedavno so tudi Čehi zbrali svoje kosce in ustanovili „Česko zvezo“ poslancev in „Narodni odbor“. V poljsko in češko združbo so vstopili tudi socialni demokrati, v nemško pa ne.

V poljskem svetu so se pojavili kmalu resni spori med socialnimi demokrati in meščanskimi strankami, in sodrug Daszinski je hotel odložiti svoj državnozborni mandat. Pravi vzrok spora nam ni znan, vsekakor pa gre za načelna vprašanja.

V Avstriji imamo mnogo narodnosti. V smislu ustave velja za vse „priznane narodnosti“ enakopravnost. Narodi imajo torej pravico, da zahtevajo državljske pravice v enaki izmeri. Tudi socialna demokracija je precizirala svoje stališče napram temu vprašanju v svojem brnskem narodnostnem programu, v katerem zahteva enakopravnost za vse narode in narodno avtonomijo. V tem je že razlika. V deželni avtonomiji se narodni problem v Avstriji ne bi mogel pravično rešiti, zakaj deželna avtonomija bi svobodni kulturni napredek še bolj ovirala nego sedanja uredba, ker bi vsaka dežela po svoje kratila in ovirala napredek in zatirala pravice manjšin; če ne drugače, pa z gospodarsko in birokratiško premočjo. Narodna avtonomija mora biti taka, da jamči svoboden razvoj ne le zaradi posameznega naroda, marveč zaradi splošnega napredka, kajti le ta sme biti pravi smoter.

Socialna demokracija se načeloma v politiki ne druži z meščanskimi strankami, in sicer zato ne, ker meščanske stranke zahtevajo zase nove, oziroma branijo stare predprave, dočim zahteva socialna demokracija enakopravnost za brezpravne sloje in socialne reforme, ki jih meščanske stranke ne marajo. Programi si torej popolnoma nasprotujejo. Zato je tudi načelo, da naj se socialni demokrati ne združujejo z meščanskimi strankami, popolnoma utemeljeno.

Narodnostna avtonomija se tiče življenja posameznega naroda; vsak narod je kulturna enota, ki hoče živeti. Kdor je vnet za splošni napredek, ta ne bo oviral sosedu, marveč ga bo prej podpiral v njegovem stremljenju. Toda, ker nismo vsi tako pošteni in pravični, in tudi dežele ne utegnejo biti, se da narodno vprašanje rešiti kar naj pravičneje, le potom enotnega državnega zakona.

V parlamentu bodo meščanske stranke vseh narodov skušale vsaka zase doseči čimveč predprav. Kdo more trditi, da socialna demokracija ne bi s svojo koalicijo z njimi in s sodelovanjem pri njih organizaciji pospeševala meščanske združitve v parlamentu, ki bodo zahtevale pristansko avtonomijo in ovirale napredek in socialne reforme? Ne smemo namreč prezreti, da združitev meščanskih strank bistveno ne bo

spremenila njih tendenco. Meščanske stranke ostanejo kapitalistiške, združuje jih le bojazen, da izgube na gospodarskopoliškem vplivu.

Narodnostno vprašanje se torej v soglasju z meščanskimi strankami ne da pravično rešiti.

Pri nas na Slovenskem tudi sanjajo o združitvi klerikalne Slovenske ljudske stranke in Narodno napredne stranke. Ta združitev nas prav nič ne navdušuje. Klerikalna stranka ima skoro absolutno premoč, ki jo utegne združitev še bolj utrditi. Na zunaj pa taka združitev ne bo prav nič vplivala, ker ne bodo Slovenci zaradi tega dobili opore ne pri Čehih ne Poljaki, ki niso nikdar vpoštevati slovenskih želja. Taka zveza je pri nas samo simbol reakcije.

O narodnem vprašanju bo govoril parlament. Tam bo morala socialna demokracija uveljaviti svojo zahtevo glede narodne avtonomije popolnoma samostojno, Zakaj, če se hoče končno urediti jezikovno in narodno vprašanje v državi, ki povzroča neprestane spore, ter ovira parlamentarno delo in zdrav razvoj, potem se mora rešiti pravično in v smislu napredka. Socialna demokracija ne bo dopuščala, da se reši vprašanje napol, da bi služila rešitev nazadnjaštvu. Narodna avtonomija nam ne bo hasnila prav nič, če bo tičala za vratom posameznih narodov duhomorna mora reakcije, ki ima namen uspraviti ljudsko voljo in stremljenje po napredku.

Socialna demokracija se torej ne more družiti v tem vprašanju, z meščanskimi strankami. Pač pa more zahtevati sporedno z drugimi strankami pravično rešitev, in preprečiti hoče, da se ne prikroji rešitev narodnega vprašanja v prilog političkim strankam, ki jim je narodno vprašanje le krinka, s katero bi radi dosegli oblast nad duševno in gospodarsko silo narodov.

Avstro-Ogrska od leta 1830 do 1916.

Ker nam še ni mogoče priobčiti obsejnejšega čtanka o političkem pomenu vladanja umrlega cesarja Franca Jožefa, prinašamo danes naslednji zgodovinski pregled po „Arbeiterwille“:

18. avgusta 1830 je bil rojen nadvojvoda Franc Jožef v Schönbrunn.

18. aprila 1848. Imenovan za namestnika na Češkem, a mesta ni nastopil.

6. maja 1848. V Radeckijevem taboru.

2. decembra 1848. Odstop cesarja Ferdinanda v prid nečaku Francu Jožefu, ki je zasedel prestol kot cesar avstrijski in kralj ogrski in češki.

1849. Ogrska ustaja zatrta s pomočjo ruske vojske; vojske se je udeležil cesar pri zavzetju Raba (26. junija 1849). Radecki premaga Sardinco.

4. marca 1849. Razpust Kromeriškega državnega zbora. Oktroa centralistiške ustave.

Avgust 1851. Absolutistiška vlada Bachovega ministrstva.

18. februarja 1853. Atentat Ogra Libenya na cesarja na Dunaju; cesar je bil ranjen z nožem za tilnikom.

24. aprila 1854. Poroka z Bavarsko princeso Elizabeto.

1854. Avstrija se udeleži Krimske vojne s postavitvijo opazovalnega zbora ob srbski

meji in zbiranje čet na Ogrskem in v Galiciji.

1855. Dogovor konkordata s papežem.

21. avgusta 1858. Rojstvo prestolonaslednika Rudolfa.

1859. Vojna proti Sardiniji. Poraz pri Magenti (4. junija). Poraz pri Solferinu (24. junija). Sestanek z Napoleonom III. v Villafranki. Sklep miru (3. julija). Avstrija izgubi Lombardijo.

1860—1861. „Oktoberski diplom“ z dne 20. oktobra 1860, ki obenem s „Februarskim patentom“ z dne 26. februarja 1861 pomeni konec absolutizma zadnjih let.

1863. Cesar Frnc Jožef povabi nemške kneze na Frankfurtsko zborovanje knezov. Prusija odklanja vabilo. Obravnave glede obnovitve nemške državne zveze niso uspele. Odnosaji do Šlesvig-Holštajna se poostre.

1863—1864. Avstrija se udeleži Šlesvig-Holštajnske vojne.

1864—1865. Poostritev razmer med prvenkama Avstrijo in Prusijo.

20. septembra 1865. Odprava nove ustave.

1866. Vojna s Prusijo in Italijo. Poraz pri Kraljevem gradu (3. julija). Preliminarni mir s Prusijo v Nikolsburgu. Praški mir (23. avgusta). Avstrija izgubi vpliv v Nemčiji. Mir z Italijo na Dunaju (3. oktobra). Avstrija odstopi Benečijo Franciji.

8. junija 1867. Ustanovitev dualizma; Franca Jožefa kronajo v Pešti Ogrskim kraljem.

1867. Obnovitev ustave. Razglasitev ustavnih zakonov (21. decembra).

19. junija 1867. Brata cesarja Franca Jožefa Maksimilijana Mehikanskega so Mehikanci ustrelili v Queretaru.

1870. Brezuspšno pogajanje Napoleona z Avstrijo in Italijo zaradi zveze s Prusijo. — Odprava konkordata.

Pričetek prijateljskih odnosajev s cesarjem Viljenom I. ob sestanku v Gaštajnu in Salzburgu.

September 1872. Cesarja Franc Jožef in Aleksander II. obiščeta Berlin.

1873. Svetovna razstava na Dunaju.

Avgust 1878. Okupacija Bosne in Hercegovine po krvavih bojih.

April 1879. Zasedenje Sanžaka in Novega pazarja.

7. oktobra 1879. Zveza z Nemčijo.

1883. Ustanovitev trozveze.

15. septembra 1884. Sestanek treh cesarjev v Skjernjevicah.

Avgust 1885. Sestanek s carjem Aleksandrom II. v Gaštajnu.

30. januarja 1889. Nasilna smrt prestolonaslednika Rudolfa v Mayerlingu.

Avgust 1896. Obisk ruskega carja Aleksandra II. na Dunaju.

April 1897. Cesar vrne obisk v Peterburgu.

10. septembra. Umor cesarice Elizabete v Genfu.

2. dec. 1898. Petdesetletnica vladanja.

12. junija 1902. Atentat blaznika (Jakob Reich) na cesarja na Dunaju.

2. decembra 1908. Šestdesetletnica vladanja.

1908—1909. Aneksijska kriza. — Pri-družitev Bosne in Hercegovine Avstriji priznajo vlasti (aprila in maja 1909).

Junij 1910. Potovanje v Bosno in Hercegovino.

20. oktobra 1910. Atentat na ministrskega predsednika grofa Stürgkha in pravo

sodnega ministra dr. Hohenburgerja v parlamentu, ki ga je napravil Vovrak.

28. julija 1914. Umor prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Sarajevu.

21. oktobra 1916. Umor grofa Stürgkha.

Koliko premoga je na svetu?

Avstrijski geograf dr. H. Leitner poskuša dognati, koliko premoga je na vsem svetu. Določitev svetovne zaloge seveda ni povsem zanesljiva. Podatki vendar temelje na znanstvenem raziskovanju in se vsaj približno ujemajo z resnično zalogo.

Največje sklade premoga v Evropi ima Nemčija, in sicer okoli 410 milijard ton. Vsako leto nakopljejo v Nemčiji okoli 220 milijonov ton. Zaloga Nemčije utegne torej zadostovati še za 1800 let. Bogastvo Anglije (vštevši Irsko) na premogu je že nekaj manjše. Vsekakor pa znaša zaloga premoga na Anglijskem še okoli 190 milijard ton, izkopljejo ga pa vsako leto okoli 269 milijonov ton, tako da utegne Anglija kriti svojo potrebo še okoli 720 let. Na tretjem mestu je Avstro-Ogrska, ki ima 59 milijard ton premoga. Na leto nakoplje 49 milijonov ton premoga; zaloga torej zadostuje ob sedanjih razmerah še za okoli 800 let. V Rusiji (razen Sibirije) imajo 58 1/2 milijard ton premoga, to je približno toliko kakor v Avstriji; izkopljejo ga pa na leto le 27 milijonov ton, tako da zadostuje zaloga premoga v Rusiji še 2000 let. Naša sosedja Francija, katere večino premogovnikov imajo sedaj Nemci v svojih rokah, ima 16 milijard ton premoga. V Belgiji so podobne razmere kakor na Francoskem. Obe državi utegneta izhajati s svojim premogom še 420 let, če ga bosta kopali v tej množini kakor doslej.

Premogovne zaloge Evrope so torej precej velike; znašajo okroglo 774 milijard ton. Če jih pa primerjamo z zalogami ostalega sveta, je ta zaloga primeroma majhna. Primerjava zalog premoga po posameznih celinah, nam daje naslednji pregled (v milijardah ton):

Ameriške Zedinjene države	3838
Azija	1279
Kanada (Amerika)	1234
Evropa	774
Avstralija	170
Afrika	58

Zaloga premoga na vsem svetu znaša torej najmanj 7353 milijard ton, število, ki se pa še poveča, kadar bodo znane zaloge južnoameriških držav, kjer je najbrže precej premoga.

Svetovna vojna.

Bojevanje se nepretrgoma nadaljuje na rumunskem bojišču in na Balkanu. Na ruskem italijanskem in na francoskem bojišču so nekoliko ponehali siloviti boji.

Na italijanskem bojišču so se vršili le pri Gorici večji boji. Slabo vreme imajo tam. Italijani so hoteli zopet osvojiti izgubljene zakope pri Biljah. Sicer le topniški boji. Italijanski listi se pa silno boje, da ne bi osrednje sile pričele ofenzivo na tem bojišču.

Na ruskem bojišču ni nobenih posebnih dogodkov. Pač pa zbirajo Rusi v Besarabiji svoje čete in baje tudi gredo Rumunom na pomoč.

Jako uspešno pa operirajo osrednje čete proti Rumuniji. Zasedle so vso Vlaško ravnino do reke Alute. Rumunske čete, ki so se nahajale v zahodnem delu Vlaške pri Oršovi, so odrezane. Osrednje čete so zavzele tudi blizu Camolunga pozicije, ki onemogočajo da bi Rumuni dalje branili ta kraj.

Makensenova donavska armada je prekoračila Dunav na več krajih blizu Ruščuka ter prodrla že daleč proti Bukarešti. Zavzela je dunavsko pristanišče Gjugjevo; tudi Aleksandrijo je Makensen že zavzel ter prodira dalje proti glavnemu mestu. Od

Bukarešte je oddaljen Mackensen le še 50 kilometrov. Bukarešto so spremenili v taborišče, kjer se bodo Rusi in Rumuni uprli prodiranju.

Zvezne čete so zasedle četrtino rumunskega kraljestva. Vlaška je jako rodovitna; tam dobe mnogo žitnih zalog, zlasti koruze in tovarn, ki so ostale popolnoma nepoškodovane, ker so se morale rumunske čete silno naglo umikati. Tudi prebivalstvo je ostalo večinoma doma.

Ententino časopisje samo meni, da se usoda Rumunije odloči v enem tednu ter niti ne veruje, da bi se mogla Bukarešta dolgo upirati. V Dobrudži so se nemške in bulgarske čete zakopale.

Na Balkanu so se zopet vršili ljuhi boji pri Bitolju med Prespanskim jezerom in Črno. Bulgari in Nemci so pa občutno premagali Sarailove čete, tako, da že tolaži ententa svoje čitatelje, da nastane odmor v balkanski ofenzivi.

Italijani so bili poraženi v severnem Epiru.

Na Grškem se nadaljuje boj za dobrohotno nevtralnost. Ententa zahteva arteljerijo in municijo od Grške, a Grčija je ne da. Na Grškem so oborožili rezerviste, ki se hočejo ententi eventualno upreti z malo vojno. Admiral Fournet je v imenu entente pretil kralju, da zasede Atene, če se Grčija ne vda.

Venizelos ima svojo vladu ter spletkari dalje.

Grčija je gotovo v jako neprijetnem položaju.

Na francoskem bojišču te dni ni bilo ljutejših bojov, ker je megla in razmeroma slabo vreme. Nemci so morali zavračati le posamezne napade.

Za svetovno vojno je tudi značilno, da je dobil zopet vpliv Veliki knez Nikolajevič; on baje prevzame nadaljnje vodstvo ruskih operacij.

Z drugih bojišč ni znamenitejših poročil.

Domači pregled.

Iz ljubljanske občinske seje. V torek je imel občinski svet sejo, na kateri je obširno poročal podžupan g. dr. Triller o aprovizaciji Ljubljane. Pritoževal se je, da Ljubljana ne dobiva potrebnih živil ter da je zaradi tega aprovizacija v zadregi. Manjka moke, krompirja, fižola, masti in drugih stvari, ter se je sklenilo, da bo župan zahteval na pristojnih mestih potrebno pomoč. Res so težave. Toda vedeti bi bili morali to že prej ter razširiti aprovizacijo tudi na živila, ki niso zasežena. Tudi prisilna rekvizicija ni vedno pravo orožje, ker zbujajo gnjev med producenti. Zdi se nam, da bi bila potrebna boljša organizacija aprovizacije. Ne zadostuje namreč le uprava obstoječe zaloge, treba je primerno ugledati pot do producentov ter preprečiti prekupčevalstvo. Če spravimo prekupci ogromno množino blaga v svet, zalagajo posamezne imovitejšje sloje, potem bi našla občina tem lažje pravo pot. Aprovizacijo pa ovira še eno dejstvo: Gospodje, ki so doma in imajo vpliv na kmetijske producente, ne store ničesar v olajšavo aprovizacije, nego le podpirajo monopoliziranje v svojih gospodarskih ustanovah. Naše mnenje je, kakor smo že omenili, da bi morali vse prekupčevalce in vse prekupčevalske organizacije strogo nadzirati. To bi aprovizacijo precej olajšalo.

Novi avstrijski cesar Karl se bo imenoval na Ogrskem Karl IV. Meseca decembra gre na Ogrsko, kjer bo kronan kraljem v smislu ustave, najbrže 20. decembra.

Pogreb avstrijskega cesarja Franca Jožefa je bil predvčeraj popoldne na Dunaju. Pogreba so se udeležili skoro vsi nemški knezi. Cesar Viljem je bil na Dunaju ob mrtvaškem odru, pa se je vrnil domov, ker je bolehen. Pri pogrebu je bil tudi bulgarski kralj. Druge vladarje so zastopali pooblašenci.

Novi prestolonaslednik Franc Jožef Oton je postal imejitelj kranjskega pešpolka št. 17.

Avstrijski državni zbor. Vlada name-rava sklicati državni zbor sredi meseca decembra. V prvi seji se bo vršila volitev predsedništva, potem bo novi cesar podal obljubo na državne osnovne zakone vprico gosposke in poslanske zbornice. Morda bo državni zbor potem izvolil delegacijo, a se ne bo, dokler se ne bo vlada sporazumela s strankami.

Črna-Možice. Pri tukajšnjem rudniku so rudarji, kakor znano, pod vojaškim službenim zakonom. Uvedene so različne kazni. Zlasti tiste, ki delajo „plavo“ kaznujejo občutno. V nedeljo dne 5. novembra je moral prestati 24letni rudar Anton Jerak svojo kazen zaradi „plavega“. Pravil je, da je bil bolan, ker pa ni mogel pokazati zdravniškega izpričevala, mu niso verovali. Jeraka so v zaporu navezali, in ker so ga pozabili pravočasno odvezati, je prišel ob zavest. Ko so ga odvezali, ni bilo na njem znaka življenja. Prenesli so ga na nosilnici v bolnišnico bratovske skladišnice v Črno. Kjer mu je pomagal rudniški zdravnik. Jerak, upamo, je že popolnoma ozdravel. — Kdo je krivec! Nadejamo se, da bo vojaško poveljstvo krivca pošteno prijelo za ušesa.

Občni zbor konsumnega društva „Sloga“ v Celovcu se je vršil dne 21. novembra v Celovcu. O letnem zaključku je poročal sodrug Dimnik iz Celovca. Dasi imamo sedaj jako neugodne razmere za gospodarske organizacije, je imelo društvo „Sloga“ v svojih sedmih prodajalnah skoro en milijon prometa. V Črni šteje podružnica konsumnega društva 420 članov, 109 pa, ki so bili samo na papirju, je društvo izbrisalo, ki pa morejo, kadar hočejo, zopet pristopiti. Promet je znašal v minulem letu (od 1. oktobra 1915 do 30. septembra 1916) 150.000 K. Število članov pa še vedno narašča, zato upamo, da ohranijo člani svoje zaupanje tudi v bodočem letu društvu „Slogi“, da vztraja in premaga vse ovire, ki mu jih delajo nekateri, ter postane po vojni mogočna opora vsem, ki spoznavajo važnost konsumnega društva.

V konsumnem društvu v Črni in pri zaupnikih se dobe koledarji vseh vrst, kakor rudarski slovenski in nemški in drugi splošni. strokovni koledarji, ki stanejo od 1.— do 1'30 h. Veš čisti dohodek pride v prid rudarski podružnici v Črni za podpiranje resnično potrebnih članov, za katere je sodrug F. W. daroval 10 K. Lepa hvala!

Organizirano delavstvo strokovnih in konsumnih organizacij v Ljubljani je poslalo deželni vladi in mestnemu županstvu naslednjo spomenico: „Podpisani zastopniki delavskih strokovnih organizacij in organiziranih delavskih konsumentov predlagajo sl. županstvu z ozirom na vedno se množečo pritožbo glede odredb mestne aprovizacije (rajoniranje, vsled katerega morajo ljudje iz enega konca Ljubljane hoditi na drugi konec po košček kruha, zmanjšanje racije za kruh, za moko itd.), da pomnoži mestni aprovizacijski odsek, ki je sestavljen doslej le iz zastopnikov mestne občine, s 5 do 7 zastopnikov konsumentov. — S tem dobi aprovizacijski odsek prepotrebni stik z ljudstvom in odpade gotovo mnogo pritožb. — V Ljubljani, 23. novembra 1916.“ — (Podpisi.) — Razen te pošljejo delavske organizacije še naslednjo spomenico na isto mesto: „Strokovnim organizacijam prihajajo od dne do dne številnejše pritožbe iz vrst delavcev zaradi premajhne dnevne množine kruha. Ko se je, kar čez noč zmanjšala dnevna racija, niso upoštevali odločujoči faktorji, da potrebuje industrialni in obrtni delavec vendar večjo množino kruha kakor oni, ki ne opravlja telesno težkega dela. Zmanjšanje racije kruha se je izvršila brez diferenciacije, kar pomenja veliko krivico za delavstvo. 15 dkg kruha zadostuje komaj za zajtrk, ne pa za ves dan, ker znano je, da uživajo delavci že mesece in mesece nezabeljene

obede in imajo venomer brezmesne dneve. Nujna potreba je, da se zviša dnevna izmera kruha takoj in izdatno, ker nastanejo drugače lahko za delavstvo zle posledice in bodo polnili bolnišnice namesto delavnic. Ker izdaja aprovizacijski odsek svoje ukrepe brez svetov in predlogov zastopnikov konsumentov iz delavskih krogov, zato se porajajo v tem odseku take nesocialne odredbe. Podpisani zastopniki strokovnih organizacij zahtevajo, da se zviša dnevna izmera kruha za delavstvo in da se pokličejo zastopniki delavskih konsumentov v aprovizacijski odsek. — V Ljubljani, 28. novembra 1916. (Podpisi.)

Sprava v Slovenski ljudski stranki. Izvršni odbor klerikalne S. L. S. je imel dne 21. novembra sejo, pri kateri se je poravnal spor med dr. Šušteršičem ter prof. Jarcem in dr. Krekom. Da ne bo poglavar stranke ravnal vbodoče preveč svojevoljno, so izvolili ožji odbor, ki bo imel vsak mesec seja, da se posvetuje o strankinem delovanju. V tem ožjem odboru so gg.: Belec, Dermastija, Gostinčar, Jaklič, Jarc, Kalan, dr. Krek, dr. Lampe, Lavrenčič, dr. Pegan, Piber, Rihar, Skubic, Sirška in Traven.

Pogrebina za smrtno ponesrečenega rudarja. C. kr. ministrstvo za javna dela je izdalo odlok dne 30. oktobra 1916, št. 65.128, ki odloča, da so svojci v zmislu § 1. c. kr. naredbe z dne 7. aprila 1914, drž. zak. št. 80 pri bratovskih bojniški blagajni in rudarski zavarovalnici zoper nezgode zavarovanih rudarjev opravičeni do pogrebne iz bolniške blagajne in rudarske nezgodne zavarovalnice, če je bila nezgoda vzrok smrti, ker plačujejo za obe zavarovalni blagajni zavarovalne prispevke. Če bi v takem slučaju dotična blagajna bratovske skladnice ali rudarska zavarovalnica zahtevala odklanjala, naj se obrnejo upravičenci na pristojno razsodišče.

V „Slovenskem Narodu“ čitamo tole vest: Tiskovna zadruga v Ljubljani. Pod tem naslovom se je osnovala zadruga z omejenim jamstvom, ki prevzame z novim letom od „Narodne tiskarne“ izdajanje najstarejšega slovenskega leposlovnega lista „Ljubljanski Zvon“. Zadruga je že vpisana v zadrugni register. Prvo načelstvo tvorijo gg.: Dr. Oton Fettich-Frankheim odvetnik v Ljubljani, kot načelnik; dr. Pavel Grošelj, licejski profesor v Ljubljani; dr. Josip Klepec, odvetniški kandidat v Ljubljani; Josip Breznik, c. kr. profesor v Ljubljani in dr. Janko Kersnik, ravnatelj Kmetijske posojilnice v Ljubljani kot odborniki. V nadzorstvo sta izvoljena gg.: Fran Abulner, nadoficijal Mestne hranilnice, ter Anton Kristan, strokovni ravnatelj v Ljubljani. — „Ljubljanski Zvon“ bo izhajal prihodnje leto pod uredništvom Otona Župančiča v povečanem obsegu.

Stoletnica lakote na Hrvaškem. Pred 100 leti, od leta 1816—1919, je vladala na Hrvaškem grozovita lakota, vagon koruze se je prodajal po 100 forintov, ljudstvo pa je v krajih, od prometa oddaljenih, umiralo lakote v pravem pomenu besede. Ni dvoma, da je bila ta lakota v ozki zvezi z Napoleonovimi vojnami, Napoleonove vojne so prenehale leta 1815., nato pa je tri leta vladala na Hrvaškem lakota. Bile so tudi slabe letine, mnogo poljedelcev je poginilo v dolgotrajnih vojnah in zemljo so površno obdelovali. — Tudi pri nas je bila takrat lakota.

Strah in stud pred mrčesi, stenicami, bolhami, ušmi, muhami, ščurki, grili, molji in drugo golaznijo je gotovo upravičen, kajti muhe razširjajo s svojim obleženjem smetij in potem jedil, boleznij, molji, grili, ščurki, peresne uši povzročajo škodo v hiši, stenice, bolhe, uši pa nadlegujejo ljudi in živali. Vso to golazen v hiši, kuhinji, hlevu in vrtu pokonča takoj Fellerjev mrčesni prašek „Elsa“, ki prekaša vsa druga mrčesna sredstva. Cene pred vojno 5 velikanskih škatel 5 kron, — eno škatlo kot priklado 1 K, razpošilja edino pristno lekarnar E. V. Feller, Stubica Elzatr št. 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

O miru se povsod pojavljajo glasovi. Govorili so o njem v nemškem državnem zboru, v angleški zbornici, v ruski dumi, v francoski zbornici, v Italiji nameravajo predlagati v zbornici socialisti, da naj se Italija udeleži konference za pripravljanje mirovnihih pogajanj. Italijanski socialisti so obenem priporočali socialistom ententnih državah da naj stavijo enake predloge v parlamentih. Zlasti vlada v Rusiji med prebivalstvom velika nevolja. Vrše se baje med papežem, španskim kraljem in Vilsonom pogajanja glede posredovanja.

Civilno vojaško dolžnost so uvedli kakor na Nemškem tudi v Franciji.

Nemški poslanik na Dunaju je postal grof Botsa Wedel.

Wilsonovo posredovanje miru. Kdo ve, koliko je resnice na poročilih, da namerava predsednik Zedinjenih držav posredovati mir v Evropi? Wilson je izrečen pacifist. Iz njegovih govorov že prej posnemamo, da ima namen pospeševati čimprejšnji mir, toda ugodnega trenutka čaka. Ali so govorice o posredovanju želje, ali resna volja Wilsonova, to ni tako važno, zakaj vemo, da je Wilson prepričan pacifist ter bo brez dvoma pazil na pravi trenutek, ki mu ponudi priliko, da se proslavi s slavo posredovalca v svetovni vojni. Wilson je že večkrat povedal, da trenutek posredovanja še ni prišel; s tem je povedal, da čaka na ugodno priliko. In če je v vsem tem le nekoliko resnice, kar se nikakor ne da tajiti, potem se človeštvo sme vdajati prijetni nadi, ki ga reši gorja. Ni namreč dvoma, če bo Wilsoo sklical konferenco vojujočih držav, da naznanijo svoje najmanjše zahteve, da bo to storil, ko bo že imel dovolj jamstva, da uspeje njegovo posredovanje. Ne zadostuje namreč, da se pokaže Wilson kot plemeniti angel miru. Njegovo posredovanje mora imeti uspeh, sicer trpi njegov ugled, zakaj, če bi vojujoče stranke zavrnile posredovanje, bi se Wilson le osmešil. Vojni položaj je tak, da ni izključeno, da bi ne bile vojujoče države pripravljene za pogajanja. Velikanski napor na vseh bojiščih so bojne črte le malo spremenile. Še tako veliki dogodki niso vplivali mnogo na bojišča. Nadejati se je, da se čez zimo prevroči duhovi ohlade, ter pridejo do spoznanja, da žrtvovanje ne more bistveno spremeniti položaja ter da vsi govori Lloyd Georges ali predsednika ruske dume, češ da so centralne države že premagane, ne bodo mnogo zalegle. Nič posebnih uspehov v spremembi vojnega položaja ne morejo pričakovati. Na drugi strani pa tudi ne mara nobena sporna stranka žrtvovati svojo samozavest ter poklicati posredovalca. To bi bilo ponižanje. Značilno je, da so Angleži že večkrat zahtevali, da naj Nemčija prizna, ne da je poražena, marveč le, da ni zmagovalka. Tu more nevtralni posredovalec sprožiti kolo posredovanja. Prebivalstvo Evrope želi, in sicer v obeh strelskih zakopih, da bi imel Wilson res namen posredovati ter da bi mu posredovanje tudi posrečilo.

Kdor trpi na zapeki ali zagatenju, si lahko olajšavo dobi z uporabo odvajil. Toda vsakdo naj bi vedel, da so odvajila dvojna: drastično učinkujoča in milo učinkujoča. Drastična odvajila neredko zdražijo črevo in jih je zato treba jemati z veliko previdnostjo. Med milo učinkujočimi odvajili, ki črevesa ne dražijo in so popolnoma neškodljiva, prvačijo Fellerjeve želodec krepče rabarbarske kroglice z zn. Elzakroglicice. Pospešujejo tek in prebavo in jih otroci in ženske radi jemljejo. V nobeni hiši naj bi se jih ne pogrešalo, da bi bile ob potrebi, po užitju težko prebavljivih jedil in pri slabostih v želodcu, vedno pri rokah. Cene pred vojno. 6 škatlic pošlje kamorkoli franko za samo 4 K 40 v lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatr št. 334, Hrvaško. Tudi Fel-

lerjev bolečine tolažeči rastlinski esenčni fluid z zn. Elza fluid, dobrodejno vteralno sredstvo, lahko obenem naročite, 12 steklenic franko 6 K. Obilica priznanj izpričuje, kako priljubljen je Elza fluid, posebno kot varovalno sredstvo za zdrave, pomirjevalno sredstvo bolečin za one, ki trpe vsled prehlajenja, prepiba in mokrote. (ei)

Iz rudarskih zadrug.

ZAPISNIK

o seji odbora skupine II. rudarske zadruga za Koroško dne 29. oktobra 1916.

Navzočni: Načelnik skupine II. Gotschier, kopač v Blajbergu pri Blaj. Uniji. Jožef Pettaner, kopač pri Blajberški Uniji v Blajbergu, Lorenc Neuwirth, kopač pri Avstr. mont. družbi v Löltingu, Ivan Mori, kopač pri Blajberški Uniji v Možicah. Mihael Kofler, kopač pri erarskem rudniku v Rajblu, kot odborniki skupine. Henrik Becker pl. Dornfels, tajnik rudarske zadruga kot zapisnikar.

Dnevni red:

1. Razgovor o letos odtegnjenih zadrugnih prispevkih.
2. Rešitev predloženih in med časom došlih prošenj za podporo.
3. Računi načelstva in odbornikov.
4. Eventuelni predlogi.

Načelnik otvori sejo ob pol 11. uri dopoldne, pozdravi zadrugnega tajnika in druge navzočnike ter konstatira sklepčnost seje.

K točki 1. Načelnik poroča o članskih zadrugnih prispevkih skupine II. glede na delavke, ki uživajo ravno tiste beneficije, kakor podpore in dr., kot moški člani, ter morajo plačati za namene imenovane skupine v izmeri sklepa seje gorenje skupine, ki se je vršila dne 21. maja t. l. namesto zborovanja delegatov, pri dveh plačilih po 30 kron. — Pri rudnikih, kjer bi se ne odtegovali prispevki delavkam, se morajo prispevki naknadno pobrati in odračunati, Vodstva rudnikov naj se o tem primerno obveste. Sklepu se splošno pritrdi.

K točki 2. Seji je predložena prošnja penzionistinje Kristine Darmann v Blajbergu. Seja se o njej posvetuje in po priročilu načelnikov, se dovoli prošnji 30 kron podpore. Pri tej točki pride tudi v razpravo prošnja provizionista Kolomana Letnerja iz Hefta, ki je prosil dne 9. oktobra t. l. za podporo, pa jo je tamkajšnja rudniška uprava odklonila ob presoji prošnje z navedbo določbe: „da se dovoljevanje podpor iz sredstev rudniške zadruga ne more raztegniti na provizioniste“, pri čemer se naglašja, da je v Dodatku II. § 1, k statutu rudarske zadruga za Koroško (regulariv) izrečno navedeno, da so podpore potrebni delavci in provizionisti, kakor tudi njih vdove in sirote upravičeni do dobrot določenih po teh določbah. Se pritrjuje brez ugovora.

K točki 3. Predloženi računi načelnika in enega odbornika se pregledajo, odobre in nakažejo v izplačilo.

K točki 4. Predloži se več pritožb glede pomanjkanja živil, zlasti glede kart za mast, moko in dr., ki se tičejo zlasti nekaterih rudnikov ter se je pri tem posebno naglašalo, da rudarji pri svojem težkem, napornem poklicu tembolj potrebujejo izdatno hrano, ker bi sicer preslabo hranjeni polagoma jako oslabei, ter ne bi mogli več izpolnjevati svojih dolžnosti, kakor se zahteva.

Dalje jako primanjkujejo krmila, zlasti otrobi za molzne krave.

Sklene se predložiti glede tega na pristojnih mestih prošnjo, da bi dobivalo delavstvo kar največ mogoče primerna in potrebna živila. Tudi naglašajo navzočni delegati, da odklanjajo vsakršno odgovornost, če bi eventualno nastali izgredi delavcev zaradi pomanjkanja živil.

Ker ni nihče več povzel besede, zaključijo načelnik sejo s pozdravom „Glückauf“.

Henrik v. Becker s. r., Ivan Gotschier s. r.
tajnik in zapisnikar. načelnik skupine II.

Podporni sklad.

XXVIII. izkaz.

Neimenovan sodrugiz Angerna na Dol Avstr. K 2:10; Josip Kralj, lesni trgovec v Ljubljani K 3:50; skupaj K 5:60, prej izkazanih K 2751:39, skupaj torej K 2756:99.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeja, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Lepa koža

obraza in rok, ki jo občudujemo na mnogih ljudeh, prinaša njih lastnikom dvojno korist. Prvič je lepa, bela, mehka koža potrebna za zdravje celega telesa,

kaži le snažnost in mehkost kože omogoča neovirano dihanje kože. Nadalje naredi lepota obraza in rok na naše soljudi prijeten, dopadljiv, vabljen vtis. Nesnažnosti kože, mozolji, zakažni črvi, pege, solnčne maroge itd. naredijo pa odušen vtis, kar dotičniku pogosto škoduje. Nadalje motijo te nesnažnosti dihanje kože, in to je škodljivo zdravju. Mnogo tisoč mož in žena rabi v obrambo in za negovanje kože Fellerjevo preizkušeno pomado za obraz in kožo „Elsa“, ki stane samo 2 kroni (2 lončka franko 5 kron). V nasprotju s pogosto škodljivimi lepotili je popolnoma neškodljiva. Odstrani nesnažnosti kože, brani pred solničnimi marogami, pegami, zakažnimi črvi, mozolji itd. Namesto ostrega, pogosto škodljivega mila naj se vzame za obraz Fellerjevo lilijno milo (1 K) ali Fellerjevo boraks-milo (80 vinarjev) in toaletni umivalni prašek (boraks-prašek, 1 K).

Bujna rast las

ki naredi vsak obraz lepši, se doseže s Fellerjevo pristno Tannohina-pomado za rast las „Elsa“. Cene pred vojno (en lonček št. I. 1 K 60 h, močnejše vrste št. II. 3 K). Krepi glavno kožo, zabrani plešo in predčasno osivelost, učini, da zrastejo novi, zdravi, elastični, dolgi lasje mladostne barve, naredi krhke lase mehke in elastične tako da se dajo iz njih narediti lepe frizure. Ne vsebuje nobenih škodljivih snovi in zasluži torej prednost pred škodljivimi izdelki, kakor jih pogosto ponujajo nelekarnari. Za nego brk Fellerjeva maža za brke (50 vin.). Naroči naj so naravnost pri E. V. Fellerju, lekarnar, Stubica, Elsatrg št. 334. (Hrvaška.)

Vabilo

na

izredni občni zbor

Občnega konsumnega društva v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)

ki se vrši

dne 10. decembra 1916 ob 2. uri popoldan v gostilniških prostorih gospe Marije Müller v Zagorju.

Dnevni red:

1. Volitev treh nadzornikov in enega namestnika.

2. Volitev predstojništva.

Vstop na zborovanje je dovoljen samo članom!

V Zagorju, dne 27. novembra 1916.

Za nadzorništvo:

Klopčič Franc,
zapisnikar.

Wallend Ivan,
predsednik.

Za jesensko sezono

priporoča trdka

Gričar & Mejač

LJUBLJANA, Prešernova ulica 9.

svojo bogato zalogo
izgotovljenih
oblek

za gospode in dečke
ter mične novosti

v konfekciji za
dame in deklice.

Ceniki zastoj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županištva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoj in franko.